

Asia: 42/00.01.02/2022

Lausuntopyyntö Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategialuonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Miten arvioisitte edustamanne organisaation strategian ja hyvinvointialueen strategialuonnoksen yhteentoimivuutta?

Kauniaisten kaupunki on parhaillaan päivittämässä omaa strategiaansa, ja päivitystyössä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, osallisuus, yhdenvertaisuus ja taloudellinen kestävyys ovat keskeisiä painopisteitä. Näiltä osin Kauniaisten strategian ja hyvinvointialueen strategiassa luonnostellut linjaukset tukevat toisiaan hyvin.

Hyvinvointialueen strategiassa tunnistetaan keskeiset haasteet, kuten väestön ikääntyminen, henkilöstön saatavuus ja hyvinvointihaasteet – nämä ovat myös Kauniaisissa ajankohtaisia kysymyksiä. Positiivista on, että strategiassa korostetaan palvelujen vaikuttavuutta, ennaltaehkäisyä sekä kumppanuuksia kuntien kanssa.

Kauniaisten näkökulmasta olisi tärkeää varmistaa, että kunnan ja hyvinvointialueen roolit ja vastuut palveluketjuissa ovat selkeitä ja yhteensovitettuja, erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden osalta. Strategiassa voisi entisestään vahvistaa konkretiaa siitä, miten yhteistyötä kuntien kanssa aiotaan käytännössä rakentaa, resursoida ja seurata. Tämä tukisi yhteistoimivuutta entistä paremmin.

Kaksikielisyyden ja pienten kuntien erityispiirteiden huomioiminen on tärkeää jatkokehittämisessä, jotta strategian toimeenpano voi aidosti palvella asukkaita koko hyvinvointialueella tasapainoisesti.

Miten kommentoisitte edustamanne organisaation ja hyvinvointialueen yhteistyön roolia hyvinvointialueen strategialuonnoksessa?

Kauniaisten kaupunki pitää tärkeänä, että kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyö tunnistetaan strategiassa keskeisenä edellytyksenä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. On tärkeää, että pienten kuntien, kuten Kauniaisten, erityispiirteet – kuten kaksikielisyys, kompakti koko ja tiivis yhteisöllisyys – ymmärretään ja otetaan huomioon palveluiden järjestämisessä.

Strategialuonnoksessa yhteistyö mainitaan monin paikoin, mutta toivomme, että sitä konkretisoidaan edelleen: miten yhteistyötä organisoidaan, miten sen vaikuttavuutta seurataan ja millä tavoin kuntien ääni saadaan systemaattisesti mukaan valmisteluun ja toimeenpanoon.

Kauniaisissa on koettu, että hyvinvointialueuudistuksen jälkeen palveluiden saavutettavuus, sujuvuus ja tunnistettavuus ovat paikoin heikentyneet. Tämä on lisännyt huolta erityisesti pienen kunnan asukkaiden näkökulmasta. Kuntalaisille hyvinvointialue ei ole vielä hahmottunut selkeästi, ja palvelujen hajanaisuus voi lisätä eriarvoisuutta.

Tämä korostaa entisestään tarvetta ennakoivalle, läpinäkyvälle ja säännölliselle kuntayhteistyölle, jossa kunnat nähdään kehittämiskumppaneina – ei vain tiedon vastaanottajina. Yhteistyö ei saa jäädä yleistasolle, vaan sen on tuotettava konkreettisia hyötyjä sekä kunnille että kuntalaisille. Tässä korostuvat yhteiset rakenteet, avoin vuoropuhelu ja käytännön toimintamallit, jotka tukevat palveluiden laatua, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta.

Voitte halutessanne kommentoida edustamanne organisaation ja hyvinvointialueen strategisen yhteistyön eri osa-alueita tarkemmin.

Kauniaisten kaupunki kiittää mahdollisuudesta kommentoida Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategian luonnosta ja erityisesti esitettyjä muutoslupauksia.

Strategiassa asetetut muutoslupaukset ovat linjassa kuntalaisten odotusten ja myös Kauniaisten kaupungin omien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden kanssa. Kaupunki pitää tärkeänä, että kuntien ja hyvinvointialueen roolit ja yhteistyörakenteet konkretisoidaan strategian toimeenpanossa.

Kommentit muutoslupauksista:

Lisää ensisijaisia palveluja lapsille ja nuorille

Kaupunki tukee tavoitetta ja korostaa varhaisen tuen ja ennaltaehkäisevän työn vahvistamista. Monialaisen yhteistyön ja yhteisten rakenteiden toimivuus tulee varmistaa myös ruotsinkielisten palvelujen osalta.

Kauniaisten kaupungin kommentti – Lisää palveluja lapsille ja nuorille

- Kauniainen pitää tärkeänä, että opiskeluhuollon palvelut vastaavat lasten ja nuorten arjessa esiintyviin tarpeisiin ja painottaa yhteisöllistä otetta.
- Opiskeluhuollon kokonaisuudistus on perusteltu ja tarpeellinen peilaten uuteen perusopetuslakiin ja korostamme, että uudistus tulee tehdä yhdessä opetuksen järjestäjien kanssa paikalliset rakenteet ja kieliolosuhteet huomioiden.
- Matala kynnyks ja tuttu ympäristö ovat avaintekijöitä tuen saavutettavuudessa. Koulujen roolia lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistajana on syytä edelleen kehittää ja huolehtia siitä, että yhteisölliseen opiskeluhoitoon on myös varattu aikaa opiskeluhoitohenkilöstölle.
- Digitaalisen hyvinvointikyselyn käyttöönotto voi tukea varhaista tunnistamista, mutta sen rinnalla tarvitaan kuitenkin lapsen tai nuoren arkeen aina kanssakulkija, joka yhdessä myös lasta tai nuorta osallistaen tukee kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistumista.
- Tietoon perustuva resurssien kohdentaminen on oikeansuuntaista. Pienemmissä kunnissa tulisi kuitenkin varmistaa, ettei paikallista tarvetta jää katveeseen pelkkien tilastojen vuoksi. Pienissä

kunnissa palvelutarpeet eivät aina nouse esiin samalla tavalla tilastollisesti. Haavoittuvat ryhmät voivat jäädä näkyvyyden ulkopuolelle (esim. kielivähemmistöt, yksittäiset koulut tai asuinalueet). Jos resurssien kohdentaminen perustuu vain ison datan tai keskiarvojen analyysiin, yksittäisen pienen kunnan erityistarpeet voivat jäädä huomiotta. Toiveena onkin se, että tilastodatan lisäksi hyödynnetään myös asiantuntijoiden tuottamaa tietoa yksittäisen kunnan tilanteesta.

Jokaiselle omalääkäri

Toivotamme tervetulleeksi mallin, joka parantaa hoidon jatkuvuutta ja saavutettavuutta. Pienessä kaupungissa tällainen malli voi myös tukea alueellisen tasa-arvon toteutumista.

Kauniaisten kaupungin kommentti – Jokaiselle omalääkäri

- Omalääkärimalli tukee hoidon jatkuvuutta ja palvelun saavutettavuutta – pidämme mallia periaatteessa erittäin tervetulleena myös pienissä kunnissa. Paljon palveluita käyttävien omalääkärimalli tukee hoidon jatkuvuutta ja palvelun saavutettavuutta.
- On tärkeää, että malli toimii tasavertaisesti kaikille, ei vain suurten kaupunkien resursseilla – myös kaksikieliset tarpeet ja paikalliset käytännöt on huomioitava.
- Ammatinharjoittajamallin hyödyistä on paljon kansainvälistä näyttöä. Asiakas ei saa jäädä ”väliinputoajaksi”, vaikka hänen omalääkäriinsä toimisi ammatinharjoittajapohjalta. Tietojärjestelmien yhteensopivuus, läheteiden, jatkohoidon, kirjaamisen ja potilastietojen tulee olla saumattomasti osa julkista kokonaisuutta. Ilman selkeää yhteyttä hoitoketjuihin jatkuvuus, vaikuttavuus ja potilasturvallisuus voivat vaarantua.
- Työparimalli omalääkäriin ja -hoitajan välillä tukee moniammatillista hoitoa – toivomme, että se toteutuu myös pienissä yksiköissä ilman hallinnollista kuormaa. Malli olisi hyvä voida toteuttaa kevyesti ja käytännöllisesti myös pienissä kunnissa ja yksiköissä ilman, että se synnyttää liikaa byrokratiaa, raportointivelvoitteita tai raskasta ohjausmekanismia
- Kannustinjärjestelmiin liittyen on tärkeää varmistaa, että ne ohjaavat vaikuttavuutta, laatua ja potilastyytyväisyyttä, eivät pelkkää määrää. Kannustinjärjestelmiä ei kuitenkaan pidä rakentaa pelkän suoritamäärän perusteella. Sen sijaan niiden tulee tukea hyvää hoitoa, potilaan kokemusta ja terveyshyötyä. Tämä on erityisen tärkeää, jotta hoidon laatu ei vaarannu määrän kustannuksella.
- Akuuttivastaanottoverkoston saavutettavuus on avainasemassa – alueellisen tasapuolisuuden toteutuminen on kriittistä Kauniaisten kaltaisissa kunnissa, joilla ei ole omia laajoja päivystysresursseja. Kauniaisten kaltaisten pienten kuntien kohdalla on tärkeää, että alueellinen akuuttivastaanottoverkosto toimii tasapuolisesti koko hyvinvointialueella. Koska pienillä kunnilla ei ole omaa päivystystä, on tärkeää, että asukkaat pääsevät nopeasti ja sujuvasti hoitoon muualla sijaitseviin pisteisiin – matkan, resurssien ja tiedon pitää toimia saumattomasti.

Turvallisempaa elämää kotona

Kannatamme kotiin tuotavien palveluiden vahvistamista ja kehittyneempien etäpalveluiden hyödyntämistä. Tämä tukee ikääntyvien hyvinvointia ja vähentää laitoshoidon tarvetta.

Kauniaisten kaupungin kommentti – Turvallisempaa elämää kotona

- Pidämme erittäin tärkeänä, että kotona asumisen tuki kehittyy yksilöllisemmäksi ja ennakoivammaksi – tämä vastaa myös Kauniaisten ikääntyvän väestön tarpeisiin.
- Tarpeeseen perustuva palvelu lisää vaikuttavuutta ja asiakastyytyväisyyttä – toivomme, että joustavat palvelumallit mahdollistetaan myös pienemmissä kunnissa.
- Kotiin vietävän teknologian laajentaminen on tervetullutta, kunhan se ei korvaa inhimillistä kontaktia. Käyttöön otossa tulee kiinnittää huomiota eettisyyteen, yksityisyyteen ja asiakasohjaukseen.
- Tilannekeskusajattelu on kiinnostava ja potentiaalinen ratkaisu – Kauniaisten näkökulmasta tärkeää on, että ratkaisut soveltuvat suurelle hyvinvointialueella. Kauniaisten kaksikielinen profiili edellyttää myös, että tilannekeskuksen palvelut ovat aidosti saavutettavia suomeksi ja ruotsiksi, myös akuutissa kotihoidon tarpeessa.
- Ennakoiva analytiikka voi tukea varhaista puuttumista ja resurssien kohdentamista – mutta edellyttää myös selkeitä prosesseja ja tiedonkulun varmistamista. Tarvitaan myös toimintamallit ja vastuut, jotka varmistavat, että oikeat ihmiset reagoivat tietoon, tiedonkulku on saumatonta ja asiakas saa oikean avun ajoissa. Tieto ei auta jos sitä ei hyödynnetä järkevästi.

Asiakaslähtöisemmät ja sujuvammat asiakaspolut

Pidämme tärkeänä, että kuntalaisen kokemus ja elämäntilanne ohjaavat palvelua. Toivomme, että asiakaspolkuja kehitetään yhdessä kuntien kanssa, myös peruspalveluiden ja kolmannen sektorin rajapinnoilla.

Kauniaisten kaupungin kommentti – Asiakaslähtöisemmät ja sujuvammat asiakaspolut

- Kannatamme vahvasti tavoitetta rakentaa aidosti asiakaslähtöinen ja saavutettava palvelujärjestelmä, jossa ihminen kohdataan kokonaisuutena – tämä on myös kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön perusta.
- Asiakaspolkujen kuvaaminen ja tavoitteellinen seuranta ovat tervetullut kehityssuunta. Korostamme, että prosessien läpinäkyvyys ja yhtenäisyys eri kuntien alueilla on tärkeää palvelujen tasa-arvon varmistamiseksi. Samalla on kuitenkin varmistettava, että asiakaspolut mahdollistavat joustavuutta paikallisten erityispiirteiden huomioimiseen. Kunnat eroavat toisistaan muun muassa väestörakenteen, kieliolosuhteiden, palvelurakenteiden ja resurssien suhteen. Palvelujen yhdenvertaisuus ei edellytä kaikille täysin samanlaista toteutusta, vaan kykyä sovittaa yhteiset rakenteet paikalliseen toimintaympäristöön.
- Ohjauksen ja neuvonnan keskittäminen tukee palveluihin pääsyä. Yhden luukun periaate helpottaa asiointia, etenkin niille, jotka eivät tunne järjestelmää tai tarvitsevat tukea. Se ehkäisee asiakkaan putoamista väliin ja parantaa palvelujen saavutettavuutta ja sujuvuutta.
- Monialainen arviointi ja tiedon yhdistäminen on tärkeää vaikuttavien ratkaisujen löytämiseksi – samalla on varmistettava, että tietosuoja ja asiakkaan oikeudet toteutuvat käytännössä ja ymmärrettävästi. Hyvät ja vaikuttavat palvelut syntyvät, kun tietoa yhdistetään ja eri ammattilaiset

tekevät yhteistyötä. Samalla pitää huolehtia asiakkaan oikeudesta tietosuojaan, ymmärrettävään viestintään ja tietojen hallintaan.

Teknologian hyödyntämisen edelläkävijäksi

Strateginen tavoite on kunnianhimoinen ja ajankohtainen. Toivomme huomion kiinnittämistä myös helppokäyttöisyyteen, saavutettavuuteen ja tukeen niille asiakkaille, joilla on puutteita digitaidoissa.

Kauniaisten kaupungin kommentti – Teknologian hyödyntämisen edelläkävijäksi

- Pidämme tärkeänä, että teknologian käyttöönottoa tehdään asiakaslähtöisesti, eettisesti ja saavutettavasti – edelläkävijä ei saa ohittaa käyttäjän näkökulmaa tai jättää haavoittuvia ryhmiä sivuun.
- On hyvä, että henkilöstön osaamisen kehittämiseen panostetaan, sillä teknologia on väline, ei itseisarvo. Teknologian hyödyntäminen ei ole sivurooli, vaan keskeinen osa työn tekemistä kaikilla tasoilla – ja työnantaja sitoutuu tukemaan henkilöstöä tässä muutoksessa. Digitaalisuus ei ole erillinen projekti, vaan tapa toimia
- Kansainvälinen edelläkävijä on tavoittelemisen arvoista, se ei saa tapahtua paikallisten, konkreettisten hyötyjen kustannuksella – erityisesti pienempien kuntien kuten Kauniaisten näkökulmasta. Ensisijaisesti tulee varmistaa toimivien ratkaisujen juurtuminen paikallisesti ja monikielisesti, myös pienissä kunnissa.
- Painopisteet ovat perusteltuja. Digitaalinen asiointi ja kotiin vietävä teknologia tukevat erityisesti saavutettavuutta ja kotona asumista.

Kriittiset palvelut toimiviksi kaikissa olosuhteissa

Pidämme tätä tavoitetta erityisen tärkeänä osana varautumista ja kokonaisturvallisuutta. Kunta osallistuu mielellään yhteiseen jatkuvuussuunnitteluun ja valmiuskoordinaatioon.

- Kauniaisten kaupungin kommentti – Kriittiset palvelut toimiviksi kaikissa olosuhteissa Tuemme valmius- ja varautumistoimintojen kehittämistä – muuttuva turvallisuusympäristö edellyttää yhä tiiviimpää yhteistyötä myös kuntien kanssa, erityisesti varautumisen, viestinnän ja paikallisen tilannekuvan osalta.
- On tärkeää, että henkilöstön osaaminen ja toimintavalmius häiriötilanteissa on selkeä ja harjoiteltu. Toivomme, että koulutus ja ohjeistus ulotetaan myös kuntien yhteisiin rajapintoihin.
- Palvelujen jatkuvuuden turvaaminen vaatii kuntien ja hyvinvointialueen välistä koordinoitua esimerkiksi tilojen, logistiikan ja teknisten ratkaisujen osalta.
- Arvostamme tavoitteita liittyen toimipisteiden jatkuvuussuunnitelmiin ja harjoitteluun – toivomme, että harjoitukset toteutetaan myös monitoimijaisesti, kuntien kanssa.
- Johtokeskuksen toimintaedellytykset ovat keskeinen osa koko alueen resilienssiä – toivomme, että tilannekuvaa ja tilannejohtamista kehitetään yhteensopivaksi myös kuntien turvallisuusjohtamisen rakenteiden kanssa.

Mitä muuta haluaisitte kommentoida tai kysyä hyvinvointialueen strategialuonnokseen liittyen?

Lopuksi Kauniaisten kaupunki korostaa, että onnistunut palvelustrategia edellyttää kuntien ja hyvinvointialueen välistä avointa, suunnitelmallista ja jatkuvaa yhteistyötä. On tärkeää, että yhteistyössä tunnistetaan kuntien erilaisuus – niin väestörakenteen, kieliolosuhteiden kuin palvelurakenteidenkin osalta – ja että strategia mahdollistaa joustavuutta paikallisten ratkaisujen tekemiseen. Vain näin voidaan varmistaa, että työnjako on selkeä ja tarkoituksenmukainen ja että palvelut tukevat kuntalaisten hyvinvointia parhaalla mahdollisella tavalla.

Kauniaisten kaupunki painottaa, että strategian toteutumista ja vaikutuksia on arvioitava säännöllisesti ja läpinäkyvästi yhdessä kuntien kanssa. Arvioinnin tulee olla kehittämisorientoitunutta ja nojata ajantasaiseen tietoon, jotta yhteistyötä ja palvelujärjestelmää voidaan suunnata ketterästi muuttuvien tarpeiden ja olosuhteiden mukaan.

Tässä ajassa on myös tunnistettava, että taloudelliset resurssit ovat niukat – tämä edellyttää erityistä tarkkuutta palvelujen vaikuttavuuden, kohdentamisen ja päällekkäisyyksien välttämisen osalta. On tärkeää, että strategia tukee myös kustannustietoista ja kestävää palvelujärjestelmää, jossa kunnat ja hyvinvointialue kantavat vastuuta yhteisesti ja ennakoivasti.

Karlsson Mattias
Kauniaisten kaupunki